

Sözcükte Çok Anlamlılık

Bir kelimenin birden çok anlam ifade etmesine sözcükte çok anlamlılık denir. Çok anlamlılık; yakın anlam, mecaz anlam ya da anlam genişlemesi yollarıyla oluşur.

“Açmak” sözcüğü aşağıdaki cümlelerde farklı anlamlara gelecek şekilde kullanılmıştır.

- Günlerdir karla kaplı yolları açtılar. (Engeli kaldırmak)
- Sahayı halkın kullanımına açtılar. (Bir kuruluşu işler duruma getirmek)
- Dönüş yolunda radyoyu açtık. (Bir aygıtı çalıştırmak)
- Bu renk odayı açtı. (Yakışmak)
- Size derdimi açmaya geldim. (İçini dökmek)
- Dışarı çıkalım, açılırsın. (Ferahlamak)
- Senin için üst katta bir oda açtık. (Tahsis etmek)

1. Aşağıdakilerin hangisinde “taşımak” sözcüğünün anlamı kullanıldığı cümleye uymamaktadır?

ANLAM

CÜMLE

A) Yanında bulundurmak	Önemli belgelerini her zaman çantasında taşırdı.
B) Ağırlığını yüklenmek	Evin çatısını taşıyan tahtalar çürümüştü.
C) Bir şeyi bir yerden alıp başka yere götürmek	Elindeki koliyi hiç dinlenmeden şirkete kadar taşıdı.
D) Sahip olmak, özellik olarak bulundurmak	Üzerinde polis üniforması taşıyordu.

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “kuru” sözcüğünün anlamıyla cümledeki kullanımı birbirine uymamaktadır?

	Anlam	Cümle
A)	Canlılığını yitirmiş	Kuru çiçekleri vazoya yerleştirin.
B)	Yağış almayan, üzerinde bitki olmayan	Kuru odunlarla sobayı tutuşturmalısın.
C)	Katıksız	Kuru ekmekle karın doyar mı?
D)	Heyecanı olmayan, sıradan	Kuru, zevksiz bir hayat yaşadı yıllarca.

Gerçek Anlam: Sözcüğün akla ilk gelen, herkesçe bilinen anlamına denir.

- Sıkıca tuttuğu oyuncağını bahçeye çıkardı.
- Pastayı kesip en büyük dilimi bana verdi.

Mecaz Anlam: Bir sözcüğün gerçek anlamından uzaklaşarak yeni bir anlam kazanmasına denir.

- Şimdiye kadar verdiği bütün sözleri tutmuş.
- Sözümü kesmeden beni dinlemelisin.

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük gerçek anlamıyla kullanılmıştır?

- A) Bana neden kırıldığını anlayamadım.
 B) Arkası sağlam biri olduğundan kendine güveniyor.
 C) Lütfen benimle açık konuş, buradan sıkıldın mı?
 D) Öfkesi sönünce hepimizden özür diledi.

4. Parlak zekâlı ve ince düşünceli bu genç için geleceğin

yeni yıldızı olacak, diyorlar.

Bu cümlede geçen numaralanmış sözcüklerden hangisi mecaz anlamıyla kullanılmamıştır?

- A) 1   B) 2   C) 3   D) 4

5. Ayhan : Bugünlerde üzerime çok düşüyor.

Tuğba : Balık fiyatları bu hafta iyice düşmüş.

Gökhan : Ayağı kayınca gürtlüyle havuza düştü.

Gül : Bu konuda söz söylemek bize düşmez.

“Düşmek” sözcüğü, öğrencilerden hangisinin cümlesinde gerçek anlamıyla kullanılmıştır?

- A) Ayhan   B) Tuğba
 C) Gökhan   D) Gül

Yan Anlam: Sözcüğün gerçek anlamıyla ilişkili olarak benzetme veya yakıştırma yoluyla kazandığı yeni anlama denir.

- Çantanın ağzı açık kalmış.
- Sokağın başında polisler nöbet tutuyordu.

6. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde geçen altı çizili sözcük yan anlamıyla kullanılmıştır?

- A) Bu tepenin ardında çok verimli araziler var.
B) Makinenin bozuk kolu elimde kaldı.
C) Böylece dostlarımı tam olarak tanımış oldum.
D) Kapı rüzgârın etkisiyle kapanıverdi.

7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde geçen altı çizili sözcük yan anlamıyla kullanılmıştır?

- A) Pantolonumun dizinde küçük bir leke vardı.
B) Araştırmamızın sonucunu açıklayacağım.
C) Yolda rastladığım dostumla uzun uzun konuştuk.
D) Bakışlarında biraz hüzün, biraz ümit vardı.

8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yan anlamlı bir sözcük kullanılmamıştır?

- A) Her hafta yastıkların yüzünü değiştirdi.
B) Dün aldığım ayakkabının burnu ayağımı sıkıyor.
C) Yaşlı adamın ağzında tek bir diş bile kalmamış.
D) Mutfaktaki borunun dirseğine kağıt takılmış.

9.

Dağın başına¹ otel yapmışlar, o kadar yorgunum ki yola² devam edemeyeceğim. Zaten uçakta da kanadın üstünde oturduğum için çok³ korktum. Bavulun gözünde⁴ ilacım olacaktı. İçeyim bari.

Yaşadıklarını anlatan Hüsnü Bey, yukarıdaki altı çizili sözcüklerden hangisini yan anlamıyla kullanmamıştır?

- A) 1   B) 2   C) 3   D) 4

Terim Anlam: Bir sözcüğün bilim, spor, sanat veya meslek alanlarında özel anlam kazanmasına denir.

- Oyundan sonra kulisi gezme fırsatımız da oldu.
- Şiir 11'li hece ölçüsüyle yazılmış.
- özne, yüklem, aç, nota, perde, replik, kulis, ivme, narkoz, steteskop...

10. "Derece" sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde terim anlamlı kullanılmıştır?

- A) Eserin son derece sağlam bir kurgusu vardı.
B) İyi derecede İngilizce bilen bir sekreter arıyorum.
C) Yarışmada ikinciliği alarak dereceye girdi.
D) Üçgenin iç açılarının toplamı 180 derecedir.

11. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde geçen altı çizili sözcük terim değildir?

- A) Şiirin uyak şemasını birlikte oluşturalım.
B) Nota bilgisi olmasa da sesi çok güzeldir.
C) Oyundaki sahne dekorları çok etkileyiciydi.
D) Yeni bir kitaba başladığı için heyecanlıydı.

12. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde terim anlamlı bir sözcük kullanılmamıştır?

- A) Maçta tam üç penaltı atışı kullanıldı.
B) Kışın ortasında göl iyice buzlanmıştı.
C) İki perdelik bir oyunla geceye katıldık.
D) Filmdeki tırmanma sahnesinde dublör kullanılmış.

13. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "ağız" sözcüğünün anlam özelliği yanlış verilmiştir?

- A) Ağız temizliğine önem vermelisin, diye uyarırdı. (Gerçek anlam)
B) Burada insanlar Erzurum ağızıyla konuşuyor. (Yan anlam)
C) Herkes ağız birliği etmiş gibi bana karşı çıktı. (Mecaz anlam)
D) Kapının ağzında durmuş seni bekliyor. (Yan anlam)